

Hogeschool van Amsterdam
Bewegen, Sport en Voeding

ALO in beweging

De ALO anno NU
Hans Mackaaij aan het woord

**Het nieuwe
bewegen**
met Sander Plomp

Jan Koppedraaijer

Speciale stageplaatsen en een
vertrekkend stagebegeleider

Speciaal? Bijzonder!

Een bijzondere stageplek
bij de Eenhoorn

Onderzoek op de ALO

In gesprek met Huub Toussaint,
lector ALO

VOORWOORD

Iedereen die op de ALO op bezoek komt, is stuk voor stuk verrast door de dynamische sfeer die er hangt in en rond het gebouw. Misschien een open deur, want er wordt inderdaad overal gesport. Studenten in trainings- en judopak lopen door de gang, er wordt gedanst op het plein en er is een groep van ongeveer dertig studenten die standaard met longboards naar school komt. "Hier gebeurt tenminste iets", was een opmerking die elke fotograaf van dit magazine maakte.

Er gebeurt inderdaad veel, zelfs meer dan het blote oog kan zien of de lens van een camera kan vastleggen. Er is de afgelopen tijd druk gewerkt aan de verbetering en verbreding van het onderwijs. Op de ALO zijn ze het met elkaar eens dat de gymleraar van nu niet meer te vergelijken is met die van vroeger. Jacomine Ravensbergen, de nieuwe Domeinvoorzitter, verwoordde het zo: "wat er vandaag aan de hand is, zal morgen weer anders zijn". De basis blijft hetzelfde: een docent LO geeft gymnastiekles, maar een afgestudeerde ALO-student anno nu kan en doet veel meer.

In dit nieuwe jaarlijkse, magazine valt te lezen wat er binnen en buiten het zicht is veranderd of verbeterd. Dit om het werkveld een beeld te geven en te informeren over deze ontwikkelingen. En belangrijker, om de band te versterken en dynamischer te maken. Want de ALO hoopt dat u na het lezen van dit magazine nog enthousiaster bent geworden over de ALO en haar studenten. Of dat u vragen hebt. Of antwoorden. Of dat u een keer langs wil komen voor een gesprek. Of...

Gijs Hardeman
Hoofdredacteur ALO in Beweging

Hans Mackaaij: De ALO anno NU	3
Onderwijs in beweging	4
Jacomine Ravensbergen: Interactie	6
Veld Advies Raad (VAR)	7
Expertisecentrum Sport en Gezondheid	7
Verkorte leerroute ALO	7
Sander Plomp over 'het nieuwe bewegen'	8
Een bijzondere stageplek bij de Eenhoorn	10
Intensiever contact door convenant	11
Lesgeven op het individu, door Linda Verkissen	11
Afscheid van Jan Koppedraaijer	12
In gesprek met Huub Toussaint, lector ALO	14
Hilde Bax: Onderzoek & bewijzen	15

Hans Mackaaij is sinds 2008 opleidingsmanager van de Academie voor Lichamelijke Opvoeding (ALO). Volgens hem is het opleiden tot alleen een goede docent lichamelijke opvoeding niet meer genoeg. "Wij leiden op tot gymleraar met een plus."

De ALO anno NU

Door de groeiende landelijke erkenning van het maatschappelijk én economisch belang van sport krijgt de docent LO steeds meer een verbindende rol tussen de buurt, het onderwijs en de georganiseerde sport. "Voor talentvolle tweede- en derdejaarsstudenten is er een speciaal excellentieprogramma en kunnen de minoren Zorg, Sport en Research gevolgd worden. Niet voor niets onderwerpen gerelateerd aan maatschappelijke ontwikkelingen."

Organisatorische kwaliteiten krijgen meer aandacht. Bij het nieuwe vak Eventmanagement combineren studenten theorie én praktijk. Een goede testcase is het congres '(A)LO Anno NU'. "Tijdens het congres staat de ALO in het verleden, het heden en de toekomst centraal. Studenten worden actief bij dit congres betrokken. Ze helpen met de logistiek en de voorbereidingen."

Nu de ALO verder kijkt dan de opleiding tot gymleraar, openbaren zich nieuwe mogelijkheden. "Opvallend voorbeeld is de eis aan iedere student om in het derde jaar een sportlicentie naar keuze te halen met als doel het pedagogisch gehalte van het sportkader te verhogen." Bewust wordt hiermee ook de scheiding tussen lichamelijke opvoeding en sport losgelaten. Steeds vaker doet de docent ook 'zaken' met de sportwereld en moet dus ook weet hebben van de sportinfrastructuur.

Een andere vernieuwing is de onderzoekslijn. Een gymleraar moet naast doelen stellen en deze beargumenteren, ook de resultaten kunnen onderbouwen. Die verbinding tussen theorie en praktijk blijft voor studenten een moeilijk aspect. Hoe meet je resultaten? Praktijkgericht onderzoek wordt steeds belangrijker. De kenniskring, die bestaat uit tien docenten en een lector, begeleidt studenten bij hun afstudeeronderzoek. "De kennis die vergaard wordt, bundelen we en wordt gedeeld in publicaties en lezingen. Ik ben bezig om een paar keer per jaar een avond te organiseren waarin plaats is voor een lezing, een borrel, maar ook zelf sporten. Zo dragen ALO-studenten tijdens hun studie al bij aan de verdere ontwikkeling van het vak."

Een van de laatste nieuwe ontwikkelingen is de start van een dag/avond variant voor volwassenen. "Mensen met werkervaring en een CIOS, mbo Sport en Bewegen of PABO-diploma op zak, maar ook fysio- en ergotherapeuten of bewegingswetenschappers, kunnen zich bij ons sinds september 2010 in twee tot drie jaar bij- of omscholen tot eerstegraads leraar lichamelijke opvoeding."

Wat zeker niet verandert, is het belang van de stages, één van de belangrijkste pijlers van de opleiding. "Vlieguren maken". Daarin werkt de ALO aan het verbeteren van de contacten. "Sinds een jaar hebben we een stagebureau dat de contacten voor de stage regelt, en zijn er met diverse scholen en mbo-instellingen convenanten getekend. Een grote verbetering, want we willen samen met de stage-instellingen werken aan een goede beeldvorming over een kwalitatief goede stage. We gaan nu overall langs. De beoordeling van stagebegeleiders telt. Alle feedback zien we als een gratis advies. Want als de stage goed is, leidt dat tot een baan."

(A)LO anno nu 'Achteromkijken, vooruit bewegen'

Vrijdag 14 oktober 2011

In 2010 bestond de Academie voor Lichamelijke Opvoeding (ALO) 85 jaar en dit jaar viert de AGOV, de Amsterdamse afdeling van de KVLO, haar 140-jarig bestaan. Daarom organiseren wij voor docenten Lichamelijke Opvoeding, beleidsmakers sport en onderwijs en sportkader het:

CONGRES (A)LO anno NU

Met o.a. Bob Mirck – Erik Scherder, Cees Vervoorn, Jan Rijpstra, GertJan van Dokkum, Willem van Mechelen

en een
REÛNIE

Voor alle oud-studenten en oud-docenten van de ALO Amsterdam

Meer informatie en inschrijven:
www.hva.nl/alo-congres-reunie

Onderwijs in

beweging

Onze maatschappij verandert en dus ook ons onderwijs. Opleidingsdocent Ton de Ruijter van het stagebureau kijkt naar politieke en maatschappelijke ontwikkelingen in Nederland die invloed kunnen hebben op het bewegingsonderwijs.

“De legitimering en de inhoud van het vakgebied ontwikkelen voortdurend mee. Die ontwikkeling gaat hard. Sport en bewegen zijn ‘hot’ en er wordt op allerlei manieren verbinding gezocht met het onderwijs. Het bewegingsonderwijs moet daarop reageren en anticiperen.”

De afgelopen jaren heeft de ALO Amsterdam haar opleidingscurriculum aangepast. Hier hebben de ontwikkeling van de beroepstaken en deeltaken een belangrijke plek gekregen. “Het ontwikkelen van de zeven hoofdcompetenties via vier opleidingslijnen, methodiek & didactiek, lesgeven, theorie en reflectie blijft vragen om een actualisering. Om te weten wat nieuwe ontwikkelingen zijn, wat de trends in het vakgebied van de LO docent zijn, houdt de ALO haar oren en ogen open en zet in op een nauwe band met het stagewerkveld.”

Toekomstige LO docenten, dienen te worden voorbereid op veranderingen. “De studenten en scholieren van nu zijn van de grenzeloze generatie. Letterlijk en figuurlijk. Wij moeten die nieuwe grenzen ook opzoeken. Bijvoorbeeld door trendsporten als slacklines, freerunnen long- en waveboarden in het onderwijsaanbod te implementeren. Maar ook een rolstoel in de gymles, want hoe ga je om met een kind met een handicap?” De ALO beschikt over deze

(nieuwe) materialen. Docenten uit het werkveld zijn bij ons ook welkom voor bijscholingen in deze nieuwe sporten.

De ALO wil de contacten met het stageveld stroomlijnen en optimaliseren en heeft daarom een stagebureau in het leven geroepen. Het stagebureau werkt aan relatiebeheer met stagescholen en andere organisaties en de verbetering van de kwaliteitsborging van de stages. Daarnaast houdt het bureau zich bezig met de ontwikkeling van ‘opleidingsscholen’ en ‘samenwerkingsscholen’ en de organisatie van stageterugkomdagen. Voor het schooljaar 2011 – 2012 staan veel acties op de agenda.

Suggesties, vragen of meer informatie?

Het stagebureau verwelkomt feedback op haar functioneren en gaat graag in gesprek met het werkveld. Op stageterugkomdagen, maar ook daarbuiten. Voor suggesties, vragen en informatie kun je terecht bij het stagebureau.

Kom langs, mail naar stage.alo@hva.nl of bel 020 - 5953440

De ALO en de ontwikkelingen in de maatschappij

- Er komen meer erkende, geaccrediteerde opleidingsscholen. Hier begeleidt een docent alle stagiaires binnen die school. Studenten van verschillende richtingen kunnen zo informatie en ervaringen met elkaar uitwisselen over bepaalde onderwerpen, bijvoorbeeld conflicthantering. De ALO gaat de samenwerking met deze opleidingsscholen intensiveren.
- Scholen worden steeds meer instellingen die van 8.00 – 18.00 uur onderwijs en andere activiteiten verzorgen (brede school). Sport maakt in veel gevallen deel uit van het naschoolse aanbod. Daar zullen toekomstige collega's een belangrijke rol in spelen. In het onderwijs op de ALO wordt hier invulling aan gegeven.
- In het voortgezet onderwijs komen meer sportklassen zodat scholen zich met sport kunnen profileren. De rol van de docent bewegingsonderwijs zal in deze groep zeer sterk zijn.
- Sport en bewegen speelt een steeds grotere rol bij zaken als het tegengaan van overgewicht, de ontwikkeling van een gezonde leefstijl, het bevorderen van sociale integratie en maatschappelijke betrokkenheid. ALO-studenten worden hier bewust van door bijvoorbeeld de nieuwe onderzoekslijn (zie pagina 14 en 15, artikelen Hilde Bax en Huub Toussaint)
- Veel beleidsmakers, politici en allerlei maatschappelijke organisaties uit de welzijnssector en de (top)sport proberen het (bewegings) onderwijs te betrekken bij hun doelstellingen.
- De bewegingsactiviteiten die jongeren in hun vrije tijd doen, veranderen. Bijvoorbeeld de populariteit van trendsporten als longboarden, slacklines en freerunnen. De ALO heeft deze sporten opgenomen in het lesaanbod waardoor studenten leren les te geven in deze (en andere) sporten. Docenten uit het vakgebied zijn altijd welkom op de ALO voor bijscholing in deze nieuwe sporten.
- In juni 2011 wordt er een vernieuwd stagebeheersysteem ingevoerd waarmee de interactie met het veld aanzienlijk kan worden verbeterd. Begeleiders kunnen door middel van een inlogcode aan het stagebureau aangeven wat hun wensen zijn.
- Woensdag 21 september 2011, donderdag 8 december 2011, woensdag 15 februari 2012 en donderdag 24 mei 2012 worden stagebegeleiders uitgenodigd voor de stageterugkomdagen. Hierbij worden de wederzijdse verwachtingen uitgesproken met als doel de professionalisering van de relatie. Ook worden hier bijscholingen of clinics gegeven over trendsporten.
- Er zal meer aandacht gegenereerd worden voor gebruik en kwaliteit van de stagemap. Dit wordt een werkdocument waarin de persoonlijke ontwikkelingen (competenties) van de student worden bijgehouden.
- De stagegids en het beoordelingsformat zullen naar aanleiding van op- en aanmerkingen van studenten en docenten uit het werkveld, verbeterd en aangepast worden. Met als streven meer uniformiteit en een gebruiksvriendelijke versie.

“Mijn hart gaat open van deze plek. Studenten hier hebben de beschikking over de meest geweldige faciliteiten.”

INTER ACTIE

Jacomine Ravensbergen staat net aan het roer van het Domein Beweging, Sport en Voeding, maar bepaalt de komende jaren de richting van de opleidingen Sport, Management en Ondernemen, Voeding en Diëtetiek én de ALO. “Ik ben hier goed geland, maar kom niet alleen op de winkel passen.”

Die winkel werd jarenlang gerund, uitgebreid en verbeterd door Cees Vervoorn, die doorstroomde naar een nieuwe functie (Lector Topsport en Onderwijs). Op de vraag of het lastig is Cees op te volgen, begint ze te lachen. “Ik heb wel eens gehoord: never succeed a saint. Cees heeft dit domein gevormd zoals het nu is. Hij heeft gezorgd dat dit nieuwe gebouw hier staat en is gezichtsbepalend geweest. Hij heeft de boel zeer goed achtergelaten met een goede basis, adequate staf en uitstekende sfeer.”

En serieuzer voegt ze toe: “Maar er zijn genoeg losse eindjes en daar gaan we de komende tijd hard mee aan de slag.” Met die losse eindjes bedoelt ze bijvoorbeeld de mogelijkheden die de drie opleidingen elkaar te bieden hebben. “We kunnen die combinatie veel meer uitbuiten. Een goed voorbeeld daarvan is de minor Health & Active Life Style, eigenlijk een soort overkoepelende

minor. Lastig om op te zetten vanuit drie opleidingen, met onder andere zestien buitenlandse studenten. Volgend jaar start Voeding en Diëtetiek met bewegen in het curriculum en er kan vaker gekeken worden naar de inzet van docenten uit eigen domein in plaats van een vacature uit te zetten.” Jacomine heeft de ambitie om interactie te bevorderen. “We zitten met drie opleidingen in één gebouw, daar kunnen we gebruik van maken. De basis is goed, nu gaan we meer op elkaars schouders staan.”

Volgens Jacomine is de ALO een bijzondere opleiding in een bijzonder domein. “De ALO is een sterk merk. We leiden eerstegraads LO docenten op. Dus we zijn het aan onze status verplicht de kwaliteit van onze afgestudeerde studenten te waarborgen. Om de capaciteit van deze starters te realiseren is een stevige onderzoekslijn opgezet binnen de opleiding en ga ik kijken naar de ontwikkeling van

een kenniscentrum dat domeinbreed wordt opgezet. In dat kenniscentrum kunnen we verzoeken en vragen uit het werkveld beter stroomlijnen.”

De student kan zich ook verder ontwikkelen. “De toekomstige docent LO is een professional in een complexere omgeving. Hij brengt passie voor sport over. De belangrijkste basis blijft kinderen in een goed pedagogisch klimaat te laten bewegen en, misschien wel belangrijker, daar plezier aan te laten beleven. Een docent anno nu draait niet zijn of haar lesje af, maar opereert in een veel bredere context. Hij kijkt ook naar de motorische ontwikkeling van elk kind, implementeert Motoric Remedial Teaching in zijn les, detecteert talenten, maar signaleert ook beperkingen en doet daar iets mee. In de gymles kan een kind zich niet verstoppen waar dat bij een lesje Aardrijkskunde misschien wat makkelijker gaat.”

Gevraagd en ongevraagd advies

Elke ALO in Nederland hoort een eigen Veld Advies Raad (VAR) te hebben. Deze groep van zeven mannen en vrouwen met een gevarieerde achtergrond fungeert als klankbord. Zij geeft naar eigen zeggen "gevraagd en ongevraagd advies over eigenlijk alles wat er op de ALO met betrekking tot het werkveld gebeurt."

Vier keer per jaar komen de VAR en het management van de ALO bij elkaar. Bij grote projecten (zoals bijvoorbeeld de bouw van de nieuwe ALO aan de Dr. Meurerlaan) heeft er een VAR-lid plaatsgenomen in de werkgroep. Het doel van beide partijen: verbetering van de kwaliteit van het onderwijs en docenten. Zowel op de ALO als op de scholen waar ALO-ers terechtkomen. Als de VAR hiaten opmerkt in het werkveld, doet zij daar onderzoek naar om met een gedegen advies te komen voor de aanpassing van het onderwijs.

Volgens Peter Sniijders Blok van de VAR zijn de banden sinds acht jaar flink aangetrokken. Vanaf 2003 stond het toenmalige management echt open voor een gezonde dialoog. "Voor die tijd waren het eilandjes. Ik moet de voorgangers van Hans Mackaaij een enorm compliment geven dat zij het contact met de VAR nieuw leven hebben ingeblazen en dat ze open stonden voor feedback en opbouwende kritiek. Ze hebben de afgelopen

jaren echt iets gedaan met onze inbreng. En Hans zet deze lijn even voortvarend door."

De VAR wilde bijvoorbeeld dat de student meer klaargestoomd werd voor het middenkader van een school. "Niet alleen bewegingsonderwijs, maar dat hij of zij ook meer weet van pedagogiek, reflectie en schoolstructuren. Dit is tot stand gekomen door de ALO en adviserend werk van de VAR."

Volgens Peter loopt een opleidingsinstituut het risico dat het hospitaliseert, een tunnelvisie krijgt. Daarom is hij zo blij met de sfeer van samenwerken en adviseren tussen de VAR en de ALO. "Amsterdam is daarmee uniek in Nederland. Er is ruimte voor een open dialoog. Alles wat er op de ALO met betrekking tot het werkveld gebeurt, wordt besproken. Amsterdam luistert naar het werkveld. Ook wat betreft stagebegeleiden, toetsen en minoren. We kijken hoe we het samen kunnen verbeteren. Dat maakt de ALO Amsterdam heel sterk."

Verkorte leerroute bij de ALO

De Academie voor Lichamelijke Opvoeding (ALO) biedt een dag/avond variant aan voor een specifieke doelgroep. Volwassenen die dankzij scholing en relevante werkervaring deels voldoen aan de eisen van het vak, kunnen zich in 2 tot 3 jaar verder ontwikkelen tot eerstegraads leraar lichamelijke opvoeding.

Met de dag/avond variant wil de ALO, net als met de reguliere opleiding, goed onderlegde en betrokken leraren lichamelijke opvoeding afleveren. Aan zulke professionals is, met de toenemende aandacht voor het maatschappelijk belang van sport en bewegen en de herintroductie van de vakleerkracht, immers steeds meer behoefte.

Inhoudelijk zijn aan het studieprogramma daarom geen concessies gedaan. De vier opleidingslijnen (methodiek & didactiek, lesgeven, theorie en reflectie) staan ook centraal in deze variant, net als de stages. De huidige werkplek is mogelijk (deels) als zodanig in te zetten. Daarnaast kunnen studenten putten uit het rijke stagenetwerk dat de ALO heeft opgebouwd in Amsterdam en omstreken.

Voor meer informatie en toelatingseisen: www.hva.nl/alo

Het Expertisecentrum Sport en Gezondheid (ESG)

Al meer dan tien jaar verzorgt het ESG bij- en nascholing voor professionals op het gebied van bewegen, sport en voeding. Met deze ervaring is het ESG het aangewezen opleidingsinstituut om actuele kennis op te doen. Het centrum is verbonden aan de Hogeschool van Amsterdam wat een waarborg betekent voor de herkenbaarheid en de kwaliteit van ons certificaat. Het ESG biedt ook trainingen op maat aan. Alle opleidingen en trainingen zijn op post hbo-niveau en worden, waar mogelijk, geaccrediteerd door de KVLO.

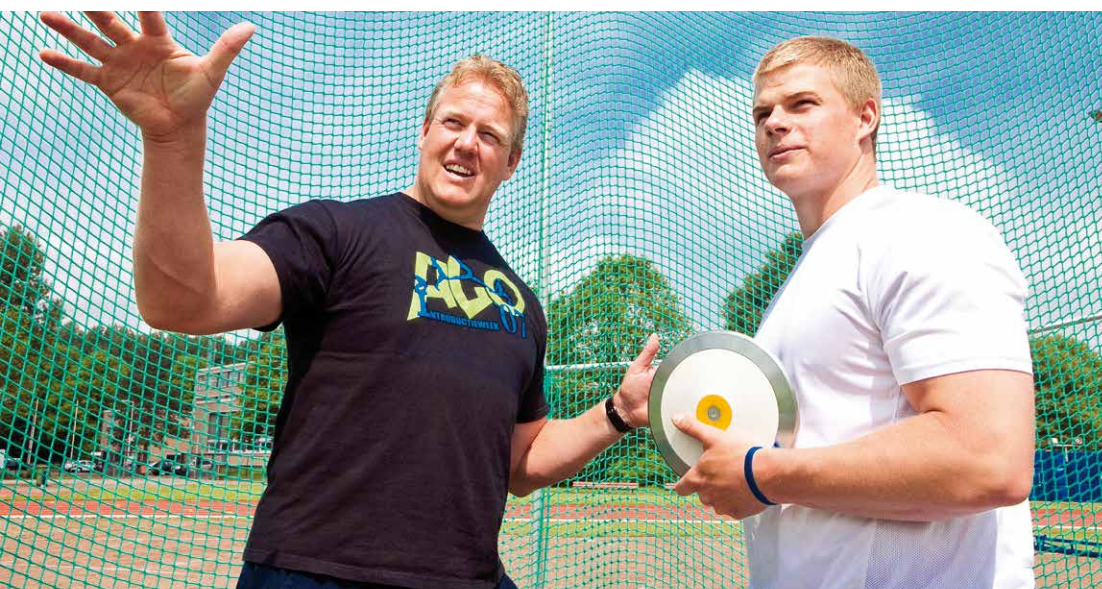
Kleine greep uit ons nascholingsaanbod:

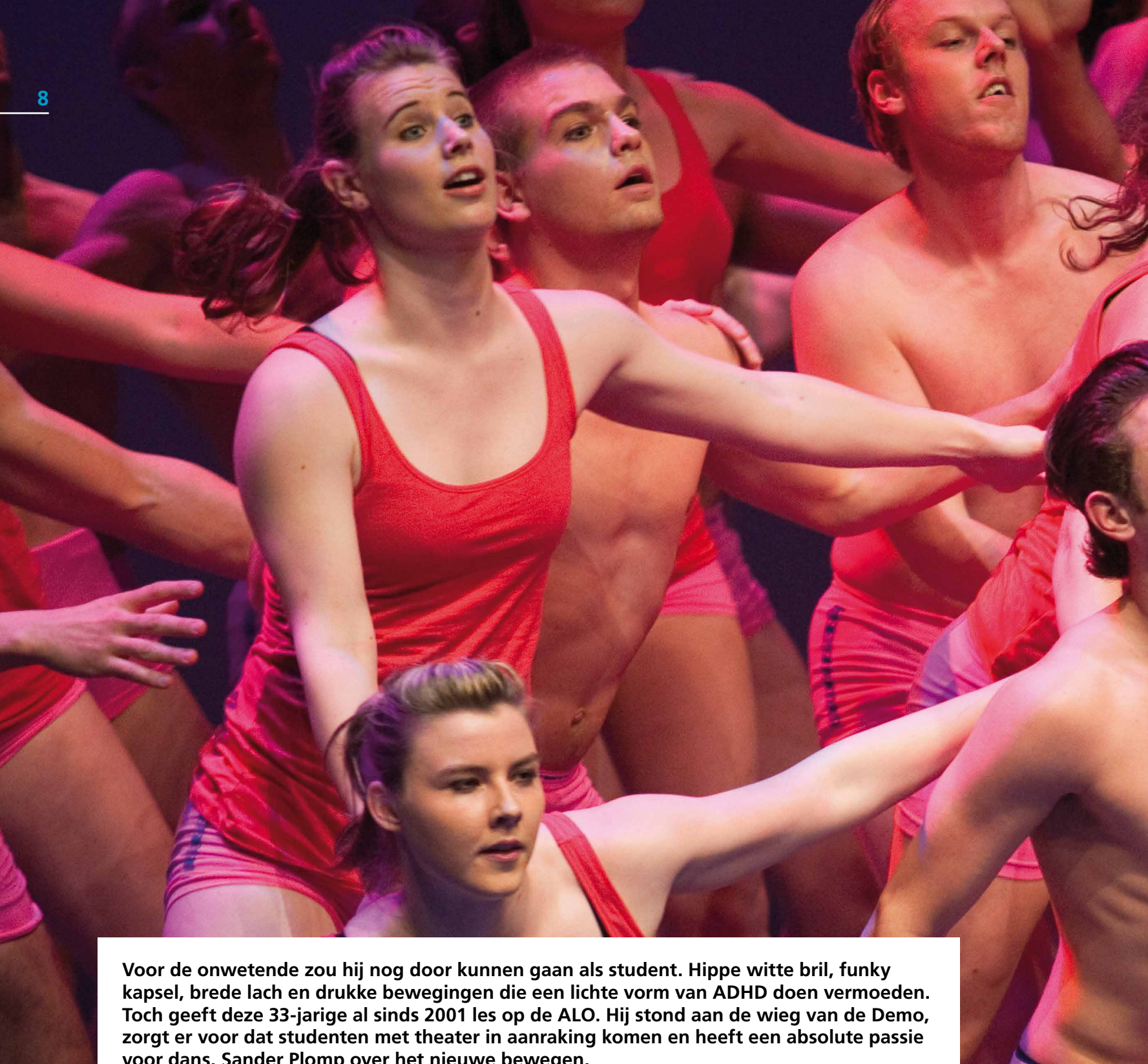
- Aansprakelijkheid in het bewegingsonderwijs
- Aggressie management in het onderwijs
- Fitness in het onderwijs
- Instructeur Buitensport
- Klassenteambuilding voor sportonderwijs
- Spellen Spuien
- Zelfverdediging voor meisjes

CONTACTGEGEVENS

Nils Swidde

programmamanager
020 - 5953457
n.swidde@hva.nl
www.hva.nl/esg

Voor de onwetende zou hij nog door kunnen gaan als student. Hippe witte bril, funky kapsel, brede lach en drukke bewegingen die een lichte vorm van ADHD doen vermoeden. Toch geeft deze 33-jarige al sinds 2001 les op de ALO. Hij stond aan de wieg van de Demo, zorgt er voor dat studenten met theater in aanraking komen en heeft een absolute passie voor dans. Sander Plomp over het nieuwe bewegen.

► **Wat is volgens jou 'het nieuwe bewegen'?**

Het onderwijs van nu moet veel meer van de student uitgaan. Wat is zijn behoefte en hoe kan hij of zij zich het beste ontwikkelen zonder daarbij aan kwaliteit in te boeten. Wij geven de associatie, de intentie komt vanuit de student. Hij of zij kiest zelf een nummer binnen een bepaald thema, bijvoorbeeld Urban. Wat zegt dat nummer? Zowel qua tekst als melodie? Welke instrumentale lijnen ga je volgen? En wat doe je met de beat? Uit die ontleding komt een beweging die past bij die persoon zodat zij altijd de koning of koningin van de dansvloer zijn. Zelfs bijna stilstaan of een polonaise kan met een mooie choreografie en muziek goed werken.

► **Hoe wordt dat ingezet op de ALO?**

In het eerste jaar wordt vanaf volgend schooljaar theaterspel/drama gegeven. Improviseren aan de hand van associaties. Leren bewegen vanuit emotie, ontkaderen en reproduceren. In de derde doen alle

studenten een Demo. Met hun klas maken zij een theaterstuk van 12 minuten met elementen van dans, turnen en zelfverdediging. Studenten bedenken de inhoud, vorm en muziek en zorgen voor het decor. Docenten sturen alleen nog maar. De muziek is leidend en vertelt een verhaal in combinatie met de acteurs. Alle dansbewegingen, turn- en zelfverdedigingselementen moeten inhoudelijk passen in het geheel. Niet zomaar een knokpartij of een dansje om het dansje. Het publiek moet worden vermaakt van a tot z en het verhaal begrijpen.

► **Hoe geeft de toekomstige LO-er presentatiesporten les?**

Docenten in presentatiesporten moeten leren loslaten. Ze moeten een flitsend voorbeeld kunnen geven, laten zien wat ze methodisch in huis hebben en daarna studenten of leerlingen vooral inspireren. Het gaat er niet om de klas te imponeren, maar te overtuigen dat iedereen het zelf kan. Dat bijvoorbeeld ook stijve voetballers over die hoge drempel

komen. Van faalangst naar faalplezier. De ALO-student moet hier in drie jaar zo veel zelfvertrouwen opbouwen dat iedereen bewegen op muziek kan geven. De één heeft daar misschien een roze pruik voor nodig, de ander wappert het zo uit zijn of haar mouw. Maar iedereen moet met dezelfde knowhow en intentie voor de groep staan. Geen trucjes, maar lichaamstaal. Hoe goed presenteert een student zich binnen zijn of haar eigen mogelijkheden. Het staan voor een klas is elke keer weer een ander theater, een klein toneelstukje. Een 4 HAVO vereist een andere voorstelling dan een 2 MAVO of 6 VWO.

► Op wat voor manier ben je vernieuwend?

Verscheidende stijlen combineren zoals Urban en moderne dans, het zogenaamde Lyrical Dance. En loskomen vanuit je zaal, naar buiten toe. Inspiratie buiten halen en naar binnen brengen. Dat doen we al in een projectweek waarbij we studenten verrassen door te ontkaderen en nieuwe elementen of situaties toe te voegen. Bijvoorbeeld door ze

in een draaideur of in een volle mediatheek waar dik honderdvijftig man zitten te werken, een solo te laten doen. Loskomen van veilige kaders en telkens proberen de grens op te zoeken. Want ik probeer ze voor te bereiden op dat wat onverwacht is, en daarbij creatieve oplossingen te vinden. Kom maar op, laat maar zien wie je bent. Tachtig procent van onze communicatie is bodylanguage, dan kunnen we het maar beter gebruiken.

"Je krijgt al applaus als je naar de kapper bent geweest."

SPECIAAL? BIJZONDER!

Gymdocent André Dol (links) en stagiair Jeffrey Wilbrink (rechts).

De binnenkomst is bijzonder. Elk kind binnen een straal van vijf meter, zegt iets tegen je. Een lachend hallo, maar ook de vraag wie je bent, of wat je komt doen. Een jongen schuifelt voorbij in een wat krampachtige houding met gekantelde nek. Een meisje staat in zichzelf gekeerd tegen de deur, onbereikbaar voor de mensen in haar omgeving.

Dit is de Eenhoorn in Hoorn, speciaal onderwijs voor meervoudig gehandicapte kinderen van 4 tot 20 jaar. André Dol, 47 jaar en al vierentwintig jaar verbonden als gymdocent aan de school, is gek op deze plek. "Dit is een bijzondere school en ik heb me in al die jaren nooit verveld. Hier gebeurt iets. De meeste leerlingen zijn enthousiast, betrokken, vriendelijk en behulpzaam. Je krijgt al applaus als je naar de kapper bent geweest. Het is direct, maar vooral puur. Alle kinderen op de school zijn verstandelijk gehandicapt. En sommigen hebben ook een lichamelijke handicap. Daardoor zijn er zeer uiteenlopende motorische niveaus." Een absolute uitdaging voor ALO-studenten die er stage willen lopen.

André vindt de belangrijkste kwaliteiten voor stagiaires die hier komen enthousiasme, relativiseringsvermogen en humor. "Natuurlijk moeten ze ook stevig in hun schoenen staan en proberen zo veel mogelijk te

genieten." Valkuilen ziet hij ook. "Ze willen vaak te snel in de les, neem de tijd." Studenten moeten volgens hem leren nadenken over wat ze doen. Het inschatten van de juiste beginsituatie van de leerlingen is zeer relevant. "Vroeger maakte ik nog wel eens de fout om de stagiaires direct te corrigeren, nu geef ik ze veel vertrouwen en de ruimte om dingen zelf te ervaren. Hopelijk komt dan ook de creativiteit naar boven, want dat mis ik nog wel eens bij stagiaires."

Het speciaal onderwijs is volgens André een grote onbekende in de gymnastiekwereld. "95% van de collega's weet niet wat voor leerlingen hier zitten. Het is een utopie, maar het zou mooi zijn als alle ALO-studenten er mee in aanraking konden komen." En voor studenten heeft hij dan ook maar één advies: "Als je twijfelt over speciaal onderwijs moet je het vooral doen!"

Intensiever contact door **convenant**

Sportservice Noord-Holland (SSNH) en de ALO Amsterdam zijn dit jaar een samenwerkingsconvenant aangegaan. Voor beide partijen een stap vooruit omdat er nu een directe contactlijn is tussen de organisaties.

Door het convenant lopen er continu tussen de twaalf en vijftien ALO-studenten stage bij bewegingsconsulenten, zowel eerste-, tweede- als vierdejaars (eind)stages. SSNH heeft 25 bewegingsconsulenten in dienst. Zij zijn geen ambtenaren, maar werkzaam volgens de CAO Sport en met een CIOS, ROC Sport en Bewegen, of ALO-achtergrond. Deze consulenten verzorgen wekelijks één en soms twee gymlessen op basisscholen die geen vaste gymdocent in dienst hebben.

Daarnaast coachen zij de normale leerkracht die de tweede les verzorgt. En als derde taak verzorgen zij sportstimulering op en rond de school in combinatie met sportverenigingen. Dick van der Weide, hoofd van Sportservice Den Helder en regiocoördinator Kop van Noord-Holland, en beweegconsulent Kees Doets zijn zeer te spreken over de samenwerking. Dick: "Studenten die wij krijgen van de ALO zijn zeer gemotiveerd en positief ingesteld. Dat maakt werken met deze groep enorm fijn."

Stagiaires werken meestal op meerdere scholen tegelijk. SSNH zoekt uitblinkers van de opleiding die beschikken over bepaalde specialiteiten. Kees: "Wij zijn bevoegen van beweegonderwijs voor basisscholen en ver-

wachten dat ook van de studenten. Hebben ze geen affiniteit met basisonderwijs of tonen ze geen honderd procent inzet, dan houden we ze een spiegel voor. Dat zou kunnen betekenen dat er geen verdere samenwerking mogelijk is. We zijn oprecht en duidelijk." Eén van die stagiaires is Mieke Tesselaar, 24 jaar en vierdejaars ALO-student. Zij werkt op drie verschillende scholen in de gemeente

Schagen. "Ik geef les aan alle klassen van die basisscholen.

"Studenten die wij krijgen van de ALO zijn zeer gemotiveerd en positief ingesteld."

Verder zit ik één ochtend per week op kantoor voor mijn afstudeeronderzoek en begeleid ik sportstimuleringsprogramma's. Hier worden sporten geïntroduceerd die in de lokale dorpskernen niet aanwezig zijn. Zo krijgen deze kinderen de kans om deze sporten te doen." Zeventig procent van de stagiaires blijft werken bij SSNH. Dat komt mede doordat studenten al vroeg zelfstandig leren werken en meedraaien als volwaardig teamlid. "Eens per twee weken krijg ik feedback over hoe het gaat. Doordat ik zo zelfstandig werk kan ik mezelf erg goed ontwikkelen. Dat bevalt en daarom zit ik hier op de juiste plek. Als er een positie open is na mijn stage, dan wil ik hier zeker blijven."

Lesgeven op het **individu**

Ze studeerde af aan de ALO in 2004 en begeleidt nu zelf studenten van haar oude school. Linda Verkissen (31) in het kort over zichzelf, het lesgeven in het speciale basisonderwijs (SBO) en ALO-ers.

Linda

"Ik vind het begeleiden van studenten in het speciale basisonderwijs uitdagend, verfrissend, maar ook moeilijk. Ik ben de enige gymdocent op deze locatie dus de stagiaire en ik hebben de uitdaging het met zijn tweeën te roeien. Verfrissend vind ik de ideeën en bijvoorbeeld nieuwe spellen die studenten meenemen. Ik kan zo ook van hen leren."

SBO

"Lesgeven in het SBO is niet voor iedereen weggelegd. Moeilijk vind ik het overdragen van mijn feeling met de kinderen. Dat is lastig, omdat het toch een soort fingerspitzengefühl is. Het belangrijkste is dat de stagiaires kinderen in het speciale onderwijs als individuen gaan zien, de leerlingen leren lezen, door middel van lichaamstaal en kleine signalen. Dat betekent voor de student veel differentiëren."

ALO

"ALO-ers zijn heel verschillend. De één is al heel ver en de ander is nog voornamelijk bezig met de organisatie van zijn les. Ik probeer ze aan te leren dat enigszins los te laten en zich meer te richten op coachen en begeleiden. Het zijn sportieve en amicale studenten, een voordeel, maar soms ook nadeel. Ik heb wel eens een student naar de winkel gestuurd om een hemd te kopen. Een zichtbare boxershirt is dan wel hip, maar niet in de gymzaal."

Mieke Tesselaar tijdens de gymles.

Speciale stageplaatsen en een vertrekend stagebegeleider

Hij vertrekt na bijna veertig jaar lesgeven op de ALO. De, naar eigen zeggen, laatste docent die nog les gaf op alle locaties van de ALO, had Louis van Gaal, Ton Boot en Roeland Oltmans nog als student in de klas. Maar Jan Koppedraaijer (63 jaar) houdt het aan het einde van dit schooljaar voor gezien. "Ik ga eerst in de baai van Rosas rondvaren."

Jan is zijn hele leven al een sportieveling die in de betaalde jeugdcompetities van vroeger voetbalde tegen Johan Crujff en Tonny Bruins Slot. Vooral handbal, voetbal en watersporten hadden zijn passie. Geïnspireerd door zijn eigen gymleraar, Nederlands kampioen speerwerpen Frans van der Heijden, ging hij naar de ALO. Na vier jaar studeren, ("fietsen was ons hoofdvak, zo ver lagen de verschillende locaties uit elkaar") en drie jaar lesgeven begon Jan met een parttime functie als speldocent. Een functie die langzaam werd uitgebouwd tot een fulltime baan, die hij bijna veertig jaar vervulde. "Het is inspirerend om hier les te mogen geven. Van studenten krijg je enorm veel terug en er is altijd een hechte groep collega's."

De laatste jaren richtte Jan zich meer en meer op het begeleiden van studenten in hun buitengewone stages. Vanwege rugklachten deed hij, noodgedwongen, een stapje terug van het sportveld. Hij begeleidde studenten die stage liepen bij buitensportbedrijven of in het buitenland. Voor hem zijn vooral de passies en pure interesse bij deze studenten herkenbaar. "Erg fijn dat studenten tegenwoordig de mogelijkheid krijgen om deze buitengewone stages te kunnen lopen."

Nu, na 40 jaar speldocent te zijn geweest, gaat Jan genieten van reizen met zijn camper en varen met zijn Zodiac. "Samen met mijn vrouw ga ik op een lange vakantie naar Noord-Spanje, waar we gaan genieten. Lekker door de baai van Rosas varen."

BUITENGEWON

**Het avontuurlijke van Jan zit ook in de studenten,
die hij als laatste begeleidde tijdens hun stages.
Drie studenten over hun buitengewone stages
en ook een beetje over Jan.**

MARIUS VAN ZANEN (22, 5^e jaars student)

Ik liep stage bij het buitensportbedrijf AeroZone, op het strand bij IJmuiden, en ben er blijven hangen. Op de ALO ben je vier jaar bezig met het onderwijs, maar de vrije sector trok me heel erg. Geen klas, maar elke dag een andere lesgroep. Daarbij trek ik elke keer alles uit de kast om ze te entertainen. Of het nu kinderen of volwassenen zijn.

PASSIE: Alles met wind vind ik machtig. Kitesurfen is redelijk favoriet, daarin ga ik binnenkort mijn instructeurdiploma (IKO) halen.

STIJL: Ik ben een kamikazepiloot en hou ervan om nieuwe tricks te doen. Het was maar goed dat ik direct een helm had toen ik leerde snowboarden.

OVER JAN KOPPEDRAAIJER: Een fijne man die bij de rode draad blijft, behulpzaam is en oplossingsgericht kan denken. Hij had altijd ruimte in zijn agenda om te kunnen helpen...

THIRZA HAASNOOT (21, 4^e jaars student)

Ik deed selectie voor de ALO Amsterdam en de CIOS Dansopleiding in Haarlem en was voor beide geselecteerd. Na mijn keuze voor de ALO ben ik teruggeweest op een open dag bij het CIOS en kreeg het idee om daar mijn minorstage te doen als student en docent. Ze herkenden me direct, dus ik hoefde niet deel te nemen aan de selectie.

PASSIE: Dans, omdat ik daar al mijn gevoel in kwijt kan, van blijdschap tot boosheid.

STIJL: Eigenlijk vind ik alle stijlen leuk om te dansen, maar Jazz, Modern en Hiphop zijn favoriet.

OVER JAN KOPPEDRAAIJER: Iedereen kent Jan, zelfs mijn stagebegeleider van 57 heeft nog les van hem gehad. De keren dat we elkaar hebben gesproken vond ik hem relaxed, ook al heeft hij geen verstand van dans (lacht)...

SEBAS VAN BAARSEN (21, 4^e jaars student)

Ik wil zo veel mogelijk ervaring opdoen en loop daarom drie stages. Als snowboard- en buitensportinstructeur bij Huski, als sportinstructeur bij reisorganisator Estivant en ik zit in het bestuur van de schoonspringvereniging Saltor.

PASSIE: Schoonspringen en snowboarden.

STIJL: Op de duikplank ben ik redelijk netjes, met als moeilijkste sprong een drie en een halve salto voorover gehurkt.

Op het snowboard ben ik meer freestyler met als moeilijkste trick een 360. Ik ben bezig verschillende graps (manieren om je board vast te pakken in de lucht, red.) te leren.

OVER JAN KOPPEDRAAIJER: Vette gast. Hij is vrolijk en lacht altijd. Zijn stopwoordje, een kort zinnetje eigenlijk, is 'In dat opzicht'. We hebben wel eens tijdens een les geteld en kwamen op meer dan twintig keer. De stof die hij toen vertelde is er bij ingeschoten...

Onderzoek op de ALO

In gesprek met Huub Toussaint, lector ALO

Waarom is onderzoek op de ALO belangrijk?

“De voorzitter van de Nederlands-Vlaamse Accreditatiecommissie zegt dat onderwijs en onderzoeksveld meer bij elkaar dienen te worden gebracht, omdat het niveau van het hbo te laag is. De lat moet omhoog en een belangrijke stuwbron is gelegen in een sterkere koppeling van onderwijs en onderzoek. Bij de ALO-curriculumvernieuwing is daarom besloten een onderwijslijn ‘onderzoek’ te maken (zie kader) door de vier jaren heen. Het is opvallend om te constateren dat hbo-studenten op dit moment nauwelijks weten hoe ze wetenschappelijke literatuur kunnen opzoeken en interpreteren.”

Waar dragen die onderzoeken aan bij?

“Heel concreet: wat levert professioneel handelen op? We willen dat een leraar LO documenteert wat hij doet, waarom en wat

de leerwinst is bij de leerlingen die hij les geeft. Zijn ze inderdaad beter gaan bewegen en samenspelen? Daarvoor willen we tools aanreiken waarmee dat veel makkelijker mogelijk wordt. We zijn bezig om de iPad in de les te introduceren met een soort leerlingvolgsysteem om bij te houden wat de leerwinst is.”

Waarom de iPad?

“Een laptop is te groot en te kwetsbaar, een smartphone te klein. De iPad is handelbaar en daarom ideaal. Hij wordt gebruikt om video's te laten zien, absenties te registreren, lesvoorbereidingen in te maken en leer-vorderingen van leerlingen te documenteren. Een student is momenteel de mogelijkheden aan het onderzoeken in het Peppia project (Physical Education Personal Progression Assistant, zie foto). Op basisscholen wordt er een leerlingvolgsysteem gebruikt zodat voor

elk kind met één druk op de knop informatie naar boven te halen is. Dat gebeurt niet bij Lichamelijke Opvoeding. Daar willen we met dit project verandering in brengen.”

Maar een tool is geen onderzoek...

“Wel als we onderzoek doen naar eigen handelen en dat met die tool registreren. Het basisprincipe van onderzoek is een voormeting, interventie en nameting en een vergelijking met een referentiegroep. Professioneel handelen door de gymleraar is die interventie.”

Waar leidt dat onderzoek toe?

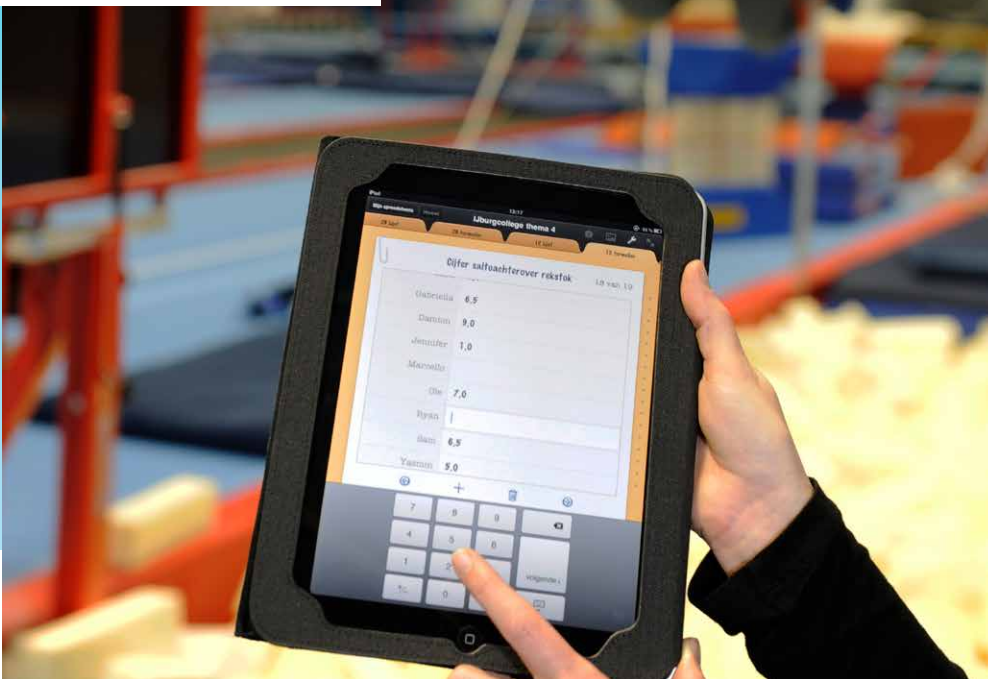
“We zijn hier nu bezig leraren op te leiden die pas in 2050 met pensioen gaan. Als je dat in ogen-schouw neemt, hoe goed zijn onze studenten van nu dan voorbereid op die periode? Zijn ze in staat om literatuur bij te houden? Kunnen ze werken met de meest recente middelen op het gebied van internet en technologie? Ik denk dat dat nu nog niet zo is en dat proberen we te veranderen. Er is nu geen standaard wat goede leraren LO zijn. De leraar LO heeft theoretisch alle vrijheid om zijn lesdoelen naar eigen inzicht in te vullen. Een arts wordt beoordeeld op patiënten die beter worden. Een fysiotherapeut ook. Wij willen er voor zorgen dat de LO docent ook kan verantwoorden wat ze hebben gedaan en wat de resultaten zijn.”

Is de vakwereld klaar voor die nieuwe ALO-er?

“Om ervoor te zorgen dat de ALO in het hbo blijft en niet afzakt, is er geen keuze. Op termijn kunnen we de praktijk overtuigen. Graag hoor ik van mensen uit het werkveld waar we aandacht aan moeten besteden. Ik vind kritische terugkoppeling vanuit het veld heel leerzaam, als het maar niet voorbij gaat aan de werkelijkheid van de accreditatiecommissie.”

Student Arne Hendriks doet onderzoek in het Peppia project naar de introductie van de iPad in de gymles. De iPad wordt voor meerdere doelen gebruikt zoals videoanalyse, een leerlingvolgsysteem, een absentielijst en nog vele andere applicaties.

Nieuwe vierjarige onderzoekslijn

- 1^e jaar** Vier nieuwe vakken: Literatuuronderzoek, Taalbeheersing, Meten en Statistiek.
- 2^e jaar** Schrijven van een onderzoeksvoorstel waarin de vakken uit het eerste jaar worden geïmplementeerd.
- 3^e jaar** Onderzoeksvoorstel uit het tweede jaar uitvoeren tijdens stage.
- 4^e jaar** Een eigen afstudeeronderzoek uitvoeren van begin tot eind. In tegenstelling tot de eerste drie jaar waar in tweetallen wordt gewerkt, gebeurt dit alleen.

ONDERZOEK & BEWIJZEN

Blomke Woudstra (22 jaar)

Nominatie scriptieprijs Domein Beweging, Sport en Voeding

Afgestudeerd in: juli 2010

Onderzoeksvraag: Wat is de invloed van de omgeving op het speelgedrag van kinderen.

Uitvoering: Drie pleinen. Op plein 1 verandert niks (controleplein), op plein 2 worden lijnen (velden, goaltjes en hinkelbanen) aangebracht, dit gebeurt ook op plein 3. Op plein 3 worden ook nog activiteiten onder begeleiding aangeboden.

Observatie: Zes weken lang, twee dagen, twee uur per dag observeren.

Conclusie: Tussen plein 1 en 2 is weinig verschil alhoewel op plein 2 iets meer activiteit opvalt. Het verschil tussen plein 2 en 3 is groot. Vooral tijdens de activiteiten is het significant drukker. De dag van de week heeft ook invloed op het speelgedrag en het aantal kinderen dat er komt. Op plein 3 is het op de dag dat er activiteiten zijn veel drukker. Op datzelfde plein zijn er op de andere dagen veel minder kinderen. Ook zijn er over het algemeen meer meisjes op de pleinen aanwezig, met uitzondering van plein 3, hier komen meer jongens spelen.

Ze is blij om terug te zijn op de ALO na haar promotieonderzoek. Wel kijkt de voormalig opleidingsmanager kritisch naar het reilen en zeilen op de ALO. Toch, juist die kritische houding van Hilde Bax is een goede eigenschap voor haar nieuw ingeslagen weg. De weg van onderzoek en daarbij behorende bewijzen. "Wat betekent ons vak voor mensen in de rest van hun leven?"

Het is dus wennen. Een nieuw takenpakket. Geen opleidingsmanager, maar docent. Daarnaast gaat ze studenten begeleiden bij onderzoek dat, onder andere, aansluit op haar proefschrift: De Samenleving over de kwaliteit van bewegen en sport op school. Want er is nog weinig onderzoek gedaan op het vlak van 'de invloed van bewegen en sport (b&s) op het gedrag van kinderen en de rest van hun leven'. En juist daar wil Hilde verandering in brengen. Met als start haar proefschrift.

Daarvoor is ze is gaan kijken wat de samenleving verlangt van de vakwereld b&s. Ze heeft de maatschappij in drieën gedeeld. De overheid, het maatschappelijk middenveld en de inwoners van Nederland. "De uitkomst daarvan was, dat zij allemaal de nadruk leggen op wat ons vakgebied kan betekenen voor vakoverstijgende doelen en veel minder nadruk op beter leren bewegen en sporten. Iets dat wij leraren wel doen."

Met die doelen worden bijvoorbeeld een gezonde leefstijl, persoonlijke ontwikkeling, integratie en sociale ontwikkeling bedoeld. En dat is waar volgens Hilde veel winst te behalen valt. "In de samenleving heerst het geloof dat ons vak veel bijdraagt aan die doelen. Maar daar is geen bewijs van en volgens collega's ook moeilijk te verkrijgen. Ik vind dat zij er te weinig aandacht aan besteden. Wij hebben het beter leren van bewegen en sporten als kern. Dat is goed, maar ik vind dat ons beroep veel meer kan betekenen in die aspecten die de samenleving belangrijk vindt."

De uitdaging voor Hilde wordt nu: studenten te begeleiden die het bewijs gaan vinden dat b&s bijdraagt aan een actievere levensstijl en persoonlijke ontwikkeling. "Als we kunnen aantonen dat een actievere levensstijl van de gemiddelde scholier schoolprestaties bevordert, iets dat al wel is bewezen bij sporttalenten, dan zijn we toch spekkoper."

COLOFON

Uitgave: Hogeschool van Amsterdam
Academie voor Lichamelijke Opvoeding
Juni 2011, jaargang 1, nummer 1

Hoofdredactie: Gijs Hardeman

Eindredactie: Marjon Kluiters

Teksten: Gijs Hardeman, Ellen Smit

Fotografie: Eelco Hofstra, Fred van Diem, Dimmy Olijerhoek

Vormgeving: Reclamestudio Sjeep

Druk: VegrinDeMeer Grafimedia

Dr. Meurerlaan 8
1067 SM Amsterdam
Tel 020 - 595 34 00

www.dbsv.hva.nl
www.hva.nl/alo

Hogeschool van Amsterdam
Bewegen, Sport en Voeding